

'İmalatta endişe verici bir tablo var'

BÜYÜMENİN öncü göstergesi imalat sanayide ağustosta Covid-19 salgınından bu yana en sert düşüş kaydedildi, büyümeye ve istihdama ilişkin riskler arttı. **Istanbul Sanayi Odası**'nın verilerine göre imalat PMI, ağustosta kaydedilen 47.9 seviyesinden 44.3'e gerileyerek üst üste altıncı ayda da eşik değer 50 seviyesinin altında kaldı. Ağustosta, Kasım 2018'den bu yana ilk kez, alt sektörlerin hepsinde istihdam azaldı. S&P Global Ekonomi Direktörü Andrew Harker, enflasyonist baskıların hâlâ güçlü olduğunu vurgulayarak "Son PMI verileri, sektörün üçüncü çeyreğin sonunda yavaşlama dönemine girmesiyle Türk imalatçıları için endişe verici bir tablo çiziyor" dedi. (SÖZCÜ)

Enflasyonla mücadele kapsamında uygulanan programla Türkiye ekonomisi daralıyor. İmalat göstergesi İSO PMI eylül ayında 44,3'e gerilerken, 6 aydır aralıksız daralmaya işaret etti. Ekonomide yavaşlama belirginleşirken, enflasyon da uygulanan programana 'rağmen' artıyor. TÜİK enflasyonu için öncü gösterge olan İstanbul enflasyonu Eylül'de aylık yüzde 3,9 artarken, yıllık yüzde 59,18 arttı. Verileri yorumlayan uzmanlar "Daralma şiddetleniyor, çalışmayan programın ağır yükü vatandaşın üzerinde" dedi.

Program eksik çalışıyor enflasyon artıyor

Enflasyon son yıllarda Türkiye'nin kronikleşen sorunu haline geldi. 2023 genel seçimleri sonrası göreve gelen ekonomi yönetimi enflasyonla mücadele kapsamında ekonomide sıkılaşma politikasını uygulamaya koydu. Uygulanan programla ekonominin daralması, enflasyonun düşmesi hedeflendi. Ancak ekonomi 6 aydır da-

ralırken, enflasyonda artış sürüyor. İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından açıklanan satın alma yöneticileri endeksi (PMI) 44,3'e gerilerken; 6 aydır aralıksız daralmaya işaret etti. Söz konusu yavaşlama Mayıs 2020'den bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti ve faaliyet koşullarındaki bozulma eğilimi altıncı aya ulaştı. Yeni sipariş-

lerin zayıf seyrine bağlı olarak üretim de üst üste altıncı kez, aylık bazda yavaşlama kaydetti. Üretimdeki daralma aynı zamanda Mayıs 2020'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Liradaki zayıflık ve ham madde fiyatlarındaki yükseliş, Eylül ayında girdi maliyetlerinin daha da artmasına yol açtı. Ekonomide yavaşlama belir-

ginleşirken, enflasyon da uygulanan programına 'rağmen' artıyor. TÜİK enflasyonu için öncü gösterge olan İstanbul enflasyonu 5 ayın zirvesine çıktı. İstanbul Ticaret Odası (İTO), Eylül ayı İstanbul Ücretli Geçim Endeksi ile Toptan Eşya Fiyatları Endeksi verilerini açıkladı. İTO verilerine göre, Eylül'de perakende fiyatlar

yüzde 3,9 arttı. İstanbul'da perakende fiyat hareketlerini ölçen İstanbul Ücretli Geçim Endeksi Eylül'de bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 59,18 oranında arttı. Endeks Ağustos'ta yıllık yüzde 61,57 artış kaydetmişti. Toptan Eşya Fiyatları Endeksi Eylül'de aylık yüzde 4,67, yıllık yüzde 47,89 arttı. **-EKONOMİ SERVİSİ**

TAKİP EDİLEN 10 SEKTÖRDE DE İSTİHDAM GERİLEDİ

Ekonomik durgunlukta işsizlik tehlikesi her geçen gün artıyor. Türkiye Sektörel PMI raporu, Eylül ayında yeni siparişler ve üretim gereksinimlerindeki zayıflığa bağlı olarak imalatçıların istihdam azalttığına işaret etti. Kasım 2018'den bu yana ilk kez, takip edilen sektörlerin tamamında istihdam hacmi daraldı. Fiyatlar genel olarak artış eğilimini sürdürdü; ancak girdi talebindeki durgunluğa bağlı olarak sektörlerin çoğunda tedarik zincirleri iyileşme kaydetti. Eylül ayında, takip edilen on sektörün tamamında üst üste üçüncü ay yeni siparişler yavaşladı. Yaklaşık altı yıldır ilk kez, takip edilen on sektörde de istihdam gerileme kaydetti. İstihdamda en belirgin azalış, tekstil sektöründe gerçekleşti.

'PROGRAMIN REEL EKONOMİDEKİ YANGINA ÇARESİ YOK'

Açıklanan PMI ve enflasyon verilerini değerlendiren ekonomistler programın çalışmadığını belirtti. Ekonomist Serkan Özcan 'Program çalışıyor' sloganının gerçeği yansıtmadığını belirtti. Özcan X platformundan yaptığı açıklamada "İTO Ücretli Geçim Endeksi aylık yüzde 3,9. Bu oran, enflasyonla mücadele başlatılan 15 ay geçmesine rağmen TCMB'nin aylık hedefi olan yüzde 2-2,5 seviyesinin neredeyse bir buçuk katı üzerinde. Yıllık enflasyondaki düşüş matematiksel, ceplerdeki yangını aylık enflasyon seviyesi anlatıyor. İSO İmalat Sanayi PMI Eylül'de çöküşte 47,8'den 44,3'e geriledi. Türkiye ekonomisi son altı aydır daralıyor. İşsizliğin artışı geçmesi kaçınılmaz, geniş tanımlı işsizlik oranı bu gidisde yüzde 30'u aşacak. Sayın Şimşek'in programı sıcak parayla sadece finansal asırıklıkları törpüleyebiliyor. Reel ekonomideki yangına çaresi yok. Program çok eksiklik, sistem hastalıklı, hukuk yok. Güven olmayınca enflasyon hala yüksek ve yapışkan. Ekonominin daralma hızı şiddetleniyor. Çalışmayan programın ağır yükü vatandaşın üzerinde. 2025'te daha zor günler kapıda" ifadelerini kullandı.

GİRDİ VE NİHAİ ÜRÜN FİYATLARI ARTTI

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) Eylül ayına ilişkin PMI raporu imalat tarafında sert bir daralmaya işaret ederken, ankette yer alan sektörel veriler de fiyat göstergelerinde de yukarı yönlü ivmeye işaret etti. Sektörel verilere göre, takip edilen 10 sektörün beşinde nihai ürün fiyatlarında artış görüldü. Sektörel kırılımlara bakıldığında nihai ürün fiyat artışı yaşanan sektörler gıda, giyim ve deri ürünleri, kimyasal, plastik ve kauçuk ürünler, makine ve metal ürünler ve elektrikli ve elektronik ürünler oldu. Sektörlerin önemli bölümünde girdi fiyatlarındaki artış da dikkat çekti. İSO'nun değerlendirmesinde Türk lirasındaki zayıflığın ve ham madde fiyatlarındaki yükselişin Eylül ayında girdi maliyetlerini daha da artırdığı belirtildi.

TÜRK-İŞ ENFLASYONU DA HIZLANDI

Enflasyonun öncü göstergelerinden biri olarak kabul edilen Türk-İş'in gıda enflasyonu verileri Eylül'de hızlanmaya işaret etti. Türk-İş'in Ağırlık ve Yoksulluk Sınırı Araştırması'na göre Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarındaki artış bir önceki aya göre yüzde 2,90 oranında gerçekleşti. Yıllık artış ise yüzde 48,72 olarak kaydedildi. Aylık enflasyon Mayıs ayından bu yana en yüksek enflasyon oldu. Araştırmaya göre Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutar, kamuoyunda bilinen adıyla açlık sınırı 19 bin 830 TL'ye çıktı.

'FAİZ İNDİRİMİ LAZIM AMA DAYANAK YOK'

Finansal Piyasalar Uzmanı İris Gıbre açıklanan verileri sosyal medya hesabından değerlendirerek şu ifadeleri kullandı: "Durum şu; tarihi yüksek faiz. PMI'lar gün görmüyomuşçasına düşüyor, piyasa duracak. Kur kırdamıyor, kredi büyümesine duvar var, para arzı artış hızı reel düşüyor. Ve aylık enflasyon yüzde 3,90, olacak iş değil? Sonuç: TCMB'nin kademeli 500 baz puan faiz indirmesi lazım ama indirmeye dayanak yok. Ayrılan öyle bir kırılma ki, bir türlü olmuyor. Toplumsal mutabakatı sağlamadılar. Tüccar 'programa' inanmadığı için, 'faiz incek zam yapayım' diyor. Meyve sebze yüzde 6,8 artış yaşamış. Sen tanımlı desteklemeden indirmesin bu gıdayı. Çocuk giyim artışı yüzde 26,38, neden? Okullar açıldı. Fırsatçılığı da soktan bünyeye bir defa MB'nin indirimi iletişimi de sağlıksız ya da bence yok. Bu enflasyonla nasıl indireceksin arkadaş."

İmalatta keskin daralma: Pandemi seviyeleri görüldü

İMALAT sanayisinde daralma sinyalleri eylülde de devam etti. İmalat PMI göstergesi, eylül ayında 44,3'e geriledi. Endeks, koronavirüs salgınından bu yana en düşük seviyesini gördü. İmalat sanayi satın alma yöneticileri endeksi (PMI) eylül ayında 44,3'e gerileyerek Mayıs 2020'den bu yana en düşük değeri alırken, imalat sektöründe daralmanın hızlanarak devam ettiğine işaret etti.

SİPARİŞLERDE SERT DÜŞÜŞ

YILIN üçüncü çeyrek dönemi sonu ererken şirketler talepte zorlu koşulların sürdüğünü belirtti. Üretim, yeni siparişler, istihdam ve satın alma faaliyetleri bir önceki aya kıyasla daha hızlı daralma kaydetti. **İstanbul Sanayi Odası** (İSO) için S&P Global tarafından derlenen imalat PMI, ağustosta kaydedilen 47,9 seviyesinden 44,3'e gerileyerek üst üste altıncı ayda da büyüme ile daralmayı ayıran 50 seviyesinin altında kaldı. hem girdi hem nihai ürün stokları azalırken, girdilere zayıf talep tedarik zincirleri üzerindeki baskıyı hafifletti, böylece teslimat süreleri 9 ayda ilk kez azaldı.

İSO Türkiye İmalat PMI eylülde 44,3 oldu

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan imalat **sanayi** performansında en hızlı ve güvenilir referans kabul edilen **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye** İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anketinin, Eylül 2024 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değer olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre; ağustosta 47,8 olan manşet PMI, eylül ayında sektörde sert bir yavaşlamaya işaret edecek şekilde 44,3'e geriledi. Söz konusu yavaşlama Mayıs 2020'den bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti ve

faaliyet koşullarındaki bozulma eğilimi altıncı aya ulaştı. Eylül ayında anket katılımcılarının talep zayıflığına ilişkin geri dönüşleri dikkat çekti. Söz konusu zayıflık, yeni siparişlerde yaklaşık son dört buçuk yılın en sert düşüşüne yol açtı. Yeni ihracat siparişlerinin yeniden yavaşlamaya geçmesi, dış talepte de durgunluğa işaret etti. Yeni siparişlerin zayıf seyrine bağlı olarak üretim de üst üste altıncı kez, aylık bazda yavaşlama kaydetti. Üretimdeki daralma aynı zamanda Mayıs 2020'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Talepteki zayıflık ve üretim gereksinimlerindeki azalış, eylül ayın-

da imalatçıların istihdam ve satın alma faaliyetlerini de yavaşlatmalarına yol açtı. Bazı firmalar eylül ayında tam zamanlı çalışanlarının işten ayrıldığını bildirdi. Böylece istihdam hacminde Nisan 2020'den bu yana en belirgin daralma gözlemlendi. Hem girdi hem de nihai ürün stoklarında azalma devam etti. Girdilere yönelik talebin zayıf seyri, tedarik zincirleri üzerindeki baskıyı hafifleterek teslimat sürelerinin son 9 ayda ilk kez kısılmasını sağladı. Liradaki zayıflık ve ham madde fiyatlarındaki yükseliş, eylül ayında girdi maliyetlerinin daha da artmasına yol açtı. Enflasyon son üç ayın en düşük seviyesine gerilemesine rağmen belirgin seviyelerde kaldı. Buna bağlı olarak nihai ürün fiyatlarında devam eden artış oran olarak Ağustos ayındakine oldukça yakın gerçekleşti.

İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat PMI anket verileri hakkında değerlendirmede bulunan S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, şunları söyledi: "Sektördeki yavaşlamanın üçüncü çeyrek sonları itibarıyla daha da derinleştiğine işaret eden PMI verileri Türk imalatçıları için endişe verici

bir tablo çizdi. Birçok firma, talepteki zayıflık ve yeni sipariş alma konusundaki yaşanan sıkıntılar nedeniyle üretim, istihdam ve satın alma faaliyetlerinin azaldığını bildirdi. Enflasyonist baskıların geçtiğimiz dönemdeki kadar şiddetli olmamasına rağmen, fiyatlarda halen belirgin düzeylerde seyreden artışlar, talep ortamının iyileşmesi açısından destekleyici olmuyor." Türkiye Sektörel PMI raporu, eylül ayında yeni siparişler ve üretim gereksinimlerindeki zayıflığa bağlı olarak imalatçıların istihdam azaldığına işaret etti. Kasım 2018'den bu yana ilk kez, takip edilen sektörlerin tamamında istihdam hacmi daraldı. Fiyatlar genel olarak artış eğilimini sürdürdü; ancak girdi talebindeki durgunluğa bağlı olarak sektörlerin çoğunda tedarik zincirleri iyileşme kaydetti. Eylül ayında, takip edilen on sektörün tamamında üst üste üçüncü ay yeni siparişler yavaşladı. En belirgin ivme kaybı giyim ve deri ürünlerinde görüldü, en hafif yavaşlama gıda ürünlerinde gerçekleşti. Dış talep açısından nispeten olumlu bir görünüm ortaya çıktı ve başta gıda ürünleri olmak üzere on sektörden üçünde artış kaydedildi.

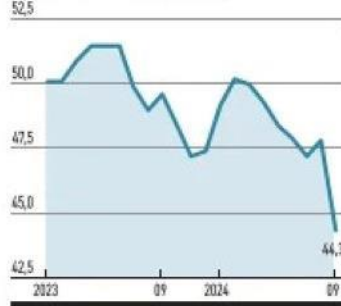

PMI 3,5 PUAN DÜŞTÜ

İmalatta sert yavaşlama!

Türkiye İmalat PMI

Türk imalat sektörünün faaliyet koşullarındaki bozulma, üçüncü çeyrek sonunda daha da belirginleşti. Nisan ayından bu yana 50 eşik değerinin altında seyreden **İSO Türkiye İmalat PMI**, eylül ayında da 3,5 puan düşerek 44,3'e geriledi ve Mayıs 2020'den bu yana en düşük düzeyine indi. Yeni siparişlerde keskin yavaşlama kaydedilirken, üretim ve istihdamda daralma hız kazandı. Girdi maliyetleri ise belirgin artışını sürdürdü. /04

44,3

İstanbul Sanayi Odası (İSO)

Türkiye İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), eylülde 44,3'e geriledi.

İSO Türkiye İmalat PMI anketinin Eylül 2024 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, **ağustosta 47,8 seviyesinde kaydedilen manşet PMI, eylülde 44,3'e düştü.** Söz konusu yavaşlama Mayıs 2020'den bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti ve faaliyet koşullarındaki bozulma eğilimi altıncı aya ulaştı.

Eylülde anket katılımcılarının talep zayıflığına ilişkin geri dönüşleri dikkati çekti.

Söz konusu zayıflık, yeni siparişlerde yaklaşık son 4,5

Yeni siparişlerin zayıf seyrine bağlı olarak üretim de üst üste altıncı kez aylık bazda yavaşlama kaydetti. Üretimdeki daralma, aynı zamanda Mayıs 2020'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti.

Talepteki zayıflık ve üretim gereksinimlerindeki azalış, eylülde imalatçıların istihdam ve satın alma faaliyetlerini de yavaşlatmalarına yol açtı. Bazı firmalar eylülde tam zamanlı çalışanlarının işten ayrıldığını

bildirdi. Böylece istihdam hacminde Nisan 2020'den bu yana en belirgin daralma gözlemlendi.

Kasım 2018'den bu yana ilk kez, takip edilen sektörlerin tamamında istihdam hacmi daraldı. Eylülde, takip edilen 10 sektörün tamamında

üst üste üçüncü ay yeni siparişler yavaşladı. En belirgin ivme kaybı giyim ve deri ürünlerinde görülürken, en hafif yavaşlama gıda ürünlerinde gerçekleşti. Girdilere yönelik talebin genel olarak durgun seyretmesi, eylülde tedarik zincirleri üzerindeki baskıyı bir miktar hafifletti. Bunun sonucunda, birçok sektörde tedarikçilerin teslimat süreleri kısaldı.

Türk imalatçılar için endişe verici

S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, konuyla ilgili yaptığı

açıklamada şunları kaydetti: "Sektördeki yavaşlamanın üçüncü çeyrek sonuçları itibarıyla daha da derinleştiğine işaret eden PMI verileri, Türk imalatçıları için endişe verici bir tablo çizdi. Birçok firma, talepteki zayıflık ve yeni sipariş alma konusunda yaşanan sıkıntılar nedeniyle üretim, istihdam ve satın alma faaliyetlerinin azaldığını bildirdi. Enflasyonist baskıların geçtiğimiz dönemdeki kadar şiddetli olmamasına rağmen, fiyatlarda halen belirgin düzeylerde seyreden artışlar, talep ortamının iyileşmesi açısından destekleyici olmuyor."

İmalat **sanayi** sert daraldı, pandemi seviyesi görüldü

İmalat PMI'ı eylül ayında sert düştü. **Istanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye** İmalat PMI anketinin Eylül 2024 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, ağustosta 47,8 seviyesinde kaydedilen manşet PMI, eylülde 44,3'e düştü. Böylece endeks, koronavirüs salgınından bu yana en düşük seviyesini gördü.

Söz konusu yavaşlama Mayıs 2020'den bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti ve faaliyet koşullarındaki bozulma eğilimi altıncı aya ulaştı.

Siparişlerde 4,5 yılın en sert düşüşü

Eylülde anket katılımcılarının talep zayıflığına ilişkin geri dönüşleri dikkati çekti. Söz konusu zayıflık, yeni siparişlerde yaklaşık son 4,5 yılın en sert düşüşüne yol açtı. Yeni ihracat siparişlerinin yeniden yavaşlamaya geçmesi, dış talepte de durgunluğa işaret etti. Yeni siparişlerin zayıf seyri-ne bağlı olarak üretim de üst üste altıncı kez aylık bazda yavaşlama kaydetti. Üretimdeki daralma, aynı zamanda Mayıs 2020'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Talepteki zayıflık ve üretim gereksinimlerindeki azalış, eylülde imalatçıların istihdam ve satın alma faaliyetlerini de yavaşlatmalarına yol açtı. Bazı firmalar eylülde tam zamanlı çalışanlarının işten ayrıldığını bildirdi. Böylece istihdam hacminde Nisan 2020'den bu yana en belirgin daralma gözlemlendi.

Türkiye Sektörel PMI raporu, eylülde yeni siparişler ve üretim gereksinimlerindeki zayıflığa bağlı olarak imalatçıların istihdam azalttığına işaret etti.

Kapasite kullanım oranı %60'lara düşer

TGSD Başkanı Ramazan Kaya, Türkiye'de sıkılaşma politikalarının 2025 yılının ortalarına kadar devam edecek gibi görüldüğünü söyledi. Kaya, "PMI'nin yüzde 45'lerin altında gelmesi kapasite kullanım oranlarının da yüzde 60'lara düşmesi demek. En zorlu dönemlerde dahi böyle bir zorluk yaşamamıştık. Sektörümüzde kapasite kullanım oranı yüzde 55'e kadar geriledi. S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker de "Sektördeki yavaşlamanın üçüncü çeyrek sonları itibarıyla daha da derinleştiğine işaret eden PMI verileri, Türk imalatçıları için endişe verici bir tablo çizdi" diye konuştu.

Kasım 2018'den bu yana ilk kez, takip edilen sektörlerin tamamında istihdam hacmi daraldı. Fiyatlar genel olarak artış eğilimini sürdürdü ancak girdi talebindeki durgunluğa bağlı olarak sektörlerin çoğunda tedarik zincirleri iyileşme kaydetti. Yaklaşık 6 yıldır ilk kez, takip edilen 10 sektörde de istihdam gerileme kaydetti. İstihdamda en belirgin azalış, tekstil sektöründe gerçekleşti. Girdi maliyetleri, 10 sektörün tamamında belirgin şekilde arttı. En yüksek oranlı artış, kimyasal, plastik ve kauçuk ürünleri sektöründe gerçekleşirken, en zayıf artış ana metallerde kaydedildi.

TGSD Başkanı Kaya: Artık sadece pahalı değil, çok pahalı hale geldik

Enerji de sermaye de bitti

Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği (TGSD) Başkanı Ramazan Kaya, hazır giyim sektöründe son iki yıldır 1980'lerden bu yana görülen en uzun süreli daralmanın yaşandığını vurgulayarak "Rekabet ettiğimiz ülkelerden yüzde 60 daha pahalıyız. Hükümet sadece faiz ve enflasyona odaklanıyor. Ancak daha büyük problemlerinizi var. Artık sermayemiz de enerjimiz de kalmadı" dedi.

Kaya, son çeyrekte siparişlerde kısmen iyileşme beklentisine rağmen hazır giyim sektörü ihracatının bu yılı yüzde 6-7 düşüşle tamamlayacağını; daralma trendinin süreceği 2025'in de zor geçeceğini yüzde 5 gerileme öngördüklerini söyledi.

Yüzde 17 daralma

2025'te beklenen daralma ile birlikte sektörde bir miktar istihdam çıkışı ve kapanmalarla da karşı karşıya kalacaklarını anlatan Kaya, bunun önüne geçilebilmesi için finansman desteği, kurun enflasyon derecesinde artması ve asgari ücretin OVP'deki yeni dönem

enflasyon hedefi ile belirlenmesi gibi bir dizi beklentileri olduğunu ifade etti. Kaya, son iki yılda istihdamın yüzde 15.3, üretimin ise yüzde 17 daraldığını belirterek "TL'nin değerlenmesi, kur üzerindeki baskı ve iç pazarın sıkışma politikaları ile daraltılması sonucu sektörümüz ihracat pazarlarında artık sadece pahalı değil, çok pahalı hale geldi. Alım grupları farkı tolere etmediği için kayıp yaşıyoruz. Mecburen fiyatları aşağı çekiyoruz" diye konuştu. Verilen bilgiye göre son açıklanan rakamlara göre hazır giyim ithalatı 3.2 milyar dolara çıktı, yılsonunda bu rakamın 3.6 milyara çıkması bekleniyor.

Öte yandan TGSD tarafından bu yıl 17. düzenlenecek olan İstanbul Hazır Giyim Konferansı 16-17 Ekim'de İstanbul'da yapılacak. ● **Ekonomi Servisi**

İstihdam düşüyor daralma artıyor

İSTANBUL Sanayi Odası'nın (İSO) eylül ayına ilişkin satın alma yöneticileri endeksi (PMI) salgın döneminden bu yana en düşük değeri olarak yüzde 44.3 olarak gerçekleşti. Ağustos ayında 47.8 olan PMI, eylül ayında 44.3'e gerilerken faaliyet koşullarındaki bozulma eğilimi de altıncı aya ulaştı. Takip edilen on sektörün tamamında üst üste üçüncü ay yeni siparişler yavaşladı. Girdi maliyetleri arttı. Yaklaşık altı yıldır ilk kez istihdam gerileme kaydetti. İstihdamda en belirgin azalış, tekstil sektöründe gerçekleşti. S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, "Birçok firma yaşanan sıkıntılar nedeniyle üretim, istihdam ve satın alma faaliyetlerinin azaldığını bildirdi" dedi.

Üretim maliyeti 7-8 lira, tarlada 4 liraya satılıyor. Yüksek maliyet ise ihracatı engelliyor

Patates soğan krizi

Üretici derneklerine göre plansız üretim nedeniyle bu yıl rekolte patlama yaşandı, iç pazarda fiyatlar düştü. Yüksek maliyet ise ihracatı imkânsız hale getirdi. Pazar rakiplere geçti.

Hazır giyim sektörü başta olmak üzere neredeyse tüm ihracatçıların sık sık tekrarladığı "Maliyetlerden dolayı dünya müşterisi için pahalıyız" isyanına gıda üreticileri de

ALI CAN
POLAT

katıldı. Yeni hasat dönemi gelen soğan ve patates beklenen yeni krizin adresi. Yüksek maliyetler, plansız üretim, yanlış kararlarla

geçtiğimiz yıllardaki ihracat kısıtlamaları gibi birçok etken üreticiyi perişan etti. Üretim maliyeti 7-8 lira olan patates tarlada 3-4 liraya satılırken maliyeti 7-8 lira olan soğana ise 6 lira fiyat biçiliyor. Üreticilerin zarar edip tarlaya küsmemesi için Toprak Mahsulleri Ofisi'nin devreye girmesini isteyen Türkiye Ziraat Odaları Birliği, "Devlet el atmazsa üretici borcunu ödeyemeyecek" dedi.

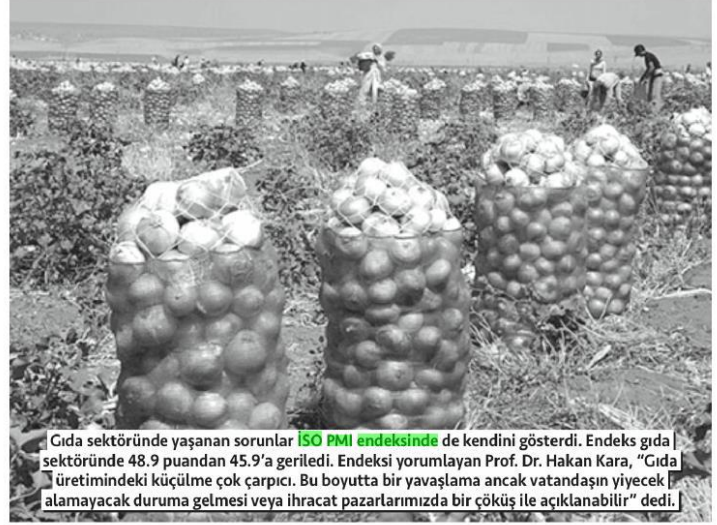
Soğanda rekoltenin 200 bin artışla 2.5 milyon tonu aşması beklenirken ihracat ise 75-100 bin ton aralığında seyrediyor. İhracatta yüksek fiyat sebebiyle pazarlarını kaybettikleri için iç piyasadaki tüketicilerin insafına kaldığını

söyleyen Soğan Üreticileri Birliği Başkanı Ömer Karaca, "Onlar da mal almıyor. İhracat pazarları için de pahalı olduk. Piyasada nakit döngüsü bozuldu, kimsede para yok" dedi. Soğanda en büyük pazar olan Rusya'nın bile alımı bıraktığını belirten Karaca, "Bizim pazarlarımızı Türkmenistan, Özbekistan ve İran aldı" diye konuştu.

Herkes patates ekti

Patateste de durum çok benzer. Yıllık 6.5 milyon tonluk üretimin 1 milyon tonu ihtiyaç fazlası olmasına rağmen yalnızca 50-60 bin tonu ihraç ediliyor. İç piyasada plansız üretime vurgu yapan Patates Üreticileri Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği Başkanı Birol Güney, "Geçen yıl para kazanıldı diye bu yıl herkes patates ekti şimdi kimse kazanamıyor. Seneye de herkes zarar etti diye kimse patates ekmez. Plansız üretim sonucunda girilen bir kısır döngü bu" dedi.

TZOB Başkanı Şemsi Bayraktar da uyarılarda bulunarak "İhracatın tamamen açılması, yeni pazarlar bulunması için devlet devreye girmeli" diye konuştu.

Gıda sektöründe yaşanan sorunlar **İSO PMI endeksinde** de kendini gösterdi. Endeks gıda sektöründe 48.9 puandan 45.9'a geriledi. Endeksi yorumlayan Prof. Dr. Hakan Kara, "Gıda üretimindeki küçülme çok çarpıcı. Bu boyutta bir yavaşlama ancak vatandaşın yiyecek alamayacak duruma gelmesi veya ihracat pazarlarımızda bir çöküş ile açıklanabilir" dedi.

36 ÜRÜNÜN 23'ÜNDE FİYAT ARTTI

TÜRKİYE Ziraat Odaları Birliği (TZOB) market ve üretici fiyatları arasındaki makas farkını açıkladı. Buna göre eylülde üretici ve market arasındaki fiyat farkı en fazla yüzde 249 ile havuçta görüldü. Havuçtaki fiyat farkını yüzde 219.8 ile limonun, yüzde 212.9 ile kuru kayısının, yüzde 212.2 ile kuru soğanın ve

yüzde 205.6 ile patates takip etti. Havuç 3.5 kat, limon 3.2 kat, kuru kayısı, kuru soğan ve patates 3.1 kat daha pahalıya satıldı. TZOB'un çalışmasına göre, markette 36 ürünün 23'ünde fiyat artışı, 13'ünde de fiyat düşüşü görülürken en fazla artış aylık yüzde 32.7 ile kuru incirde yaşandı.

KAPAK

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, yeni Orta Vadeli Program'ı (2025-2027) açıkladı: **Amaç; enflasyonun tek haneye düşürülmesi**

Türkiye ekonomisinin 3 yıllık yol haritasını çizen Orta Vadeli Program (OVP) güncellendi. 2024 yılı için önceki OVP'de (2024-2026) %4 öngörülen büyüme oranı yeni OVP'de (2025-2027) %3.5 olarak revize edildi, tek haneli enflasyon hedefi ise korundu. Büyüme hedefi; önceki OVP'de 2025'te %4.5, 2026'da %5 iken; yeni OVP'de; 2025'te %4, 2026'da %4.5, 2027'de %5 oldu. Enflasyon hedefi; önceki OVP'de

2024'te %33, 2025'te %15.2, 2026'da %8.5 iken; yeni OVP'de 2024'te %41.5, 2025'te %17.5, 2026'da %9.7, 2027'de %7 revize edildi. İhracat hedefleri; önceki OVP'de 2024'te 267, 2025'te 283.6, 2026'da 302.2 milyar dolar iken; yeni OVP'de bu hedefler; 2024'te 264, 2025'te 279.6, 2026'da 296.1 milyar dolar öngörüldü. Yeni OVP revizyonu daha gerçekçi ve makul bulunarak iş dünyası ve ekonomiye moral verdi.

Türkiye ekonomisinin 3 yıllık yol haritasını çizen Orta Vadeli Program (OVP) güncellendi. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar, Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, Ticaret Bakanı Ömer Bolat, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanı İbrahim Şenel ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Fatih Karahan

“Orta Vadeli Program’a güvenimiz ve desteğimiz tam”

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada; 2025-2027

Orta Vadeli Program’ın (OVP) Türkiye ekonomisi için büyük önem arz ettiğini belirterek, “Bir yandan enflasyonla kararlı bir şekilde mücadele ederken, diğer yandan yatırımı, üretimi, istihdamı, ihracatı ve büyümeyi önceleyen; tarımı, sanayiye, yüksek teknolojiye, turizmi ve birçok farklı sektörü güçlendirecek olan OVP’ye güvenimiz ve desteğimiz tamdır. Hükümet olarak OVP kapsamında belirlediğimiz hedeflere ulaşmak, vatandaşımızın refahını artırırken sağlam temellere dayalı ekonomimizin gelecek nesillerimiz için de sürdürülebilirliğini temin etmek amacıyla durmaksızın çalışmaya devam edeceğiz” diye konuştu.

ile birlikte, 2025-2027 dönemini içeren ve Türkiye ekonomisinin 3 yıllık hedef ve politikalarının yer aldığı Orta Vadeli Program’ı (OVP), Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde açıkladı.

Yeni OVP (2025-2027), Resmi Gazete’de yayımlandı:

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın onayıyla; Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Strateji ve Bütçe Başkanlığı’nca hazırlanan OVP’nin onaylanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı, Resmi Gazete’nin mükerrer sayısında yayımlandı. İlk yıla yönelik uygulanacak politikalar ve somut tedbirler de 2025 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı’nda ayrıntılı yer alacak. 12. Kalkınma Planı’nın (2024-2028) hedefleriyle uyumlu yeni OVP, 2025-2027 yıllarını kapsayacak şekilde güncellendi.

2023 yılında açıklanan önceki OVP’de (2024-2026), 2024 yılı büyüme oranı %4 olarak öngörülürken yeni OVP’de (2025-2027) %3.5 olarak revize edildi, 2026’da tek haneli enflasyona ulaşma hedefi ise korundu. Büyüme hedefi önceki OVP’de 2025’te %4.5, 2026’da %5 iken; yeni OVP’de; 2025’te %4, 2026’da %4.5, 2027’de %5 oldu. Enflasyon hedefi; önceki OVP’de 2024’te %33, 2025’te %15.2, 2026’da %8.5 iken; yeni OVP’de 2024’te %41.5, 2025’te %17.5, 2026’da %9.7, 2027’de %7 revize edildi.

İhracat hedefleri; önceki OVP’de 2024’te 267, 2025’te 283.6, 2026’da 302.2 milyar dolar iken; yeni OVP’de bu hedefler; 2024’te 264, 2025’te 279.6, 2026’da 296.1 milyar dolar öngörüldü.

Yeni OVP revizyonu daha gerçekçi ve makul bulunarak iş dünyası ve ekonomiye moral verdi.

YENİ OVP’NİN AMACI

Makroekonomik politikaları belirlemek, temel ekonomik büyüklükleri, gelir-gider tahminlerini, bütçe dengesini ve borçlanma durumunu ele almak. OVP, ayrıca kamu idarelerinin ödenek teklif tavanlarını da içeriyor.

Ekonomik istikrarı ve sürdürülebilir büyümeyi desteklemek için belirlenen makroekonomik politika çerçevesi ve hedefleriyle öncelikli reform alanlarını ve takvimini ortaya koyan OVP, önümüzdeki üç yıllık dönemde Türkiye ekonomisinin yol haritasını oluşturacak. Daha kapsayıcı bir politika seti oluşturmak hedefiyle güncellenen OVP ile Türkiye’nin istikrarını ve kalkınmasını sağlayacak, refahını artıracak politikalar hayata geçirilmeye devam edilecek.

GÜNCELLENEN YENİ OVP’YE GÖRE TAHMİNLER

BÜYÜME	YIL SONU TÜFE ARTIŞ ORANI
2024:%3.5	2024:%41.5
2025:%4.0	2025:%17.5
2026:%4.5	2026:%9.7
2027:%5.0	2027:%7.0
ENFLASYON	CARİ İŞLEMLER DENGESİ / GSYH
2024:%41.5	2024:% -1.7
2025:%17.5	2025:% -2.0
2026:%9.7	2026:% -1.6
2027:%7.0	2027:% -1.3
BÜTÇE AÇIĞININ GSYİH’YE ORANI	MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ DENGESİ / GSYH
2025:%3.1	2024:%4.9
2026:%2.5	2025:%3.1
İSTİHDAM	2026:%2.8
2024:%49.4	2027:%2.5
2025:%49.7	İHRACAT
2026:%50.4	2024: 264 milyar dolar
2027:%51.1	2025: 279.6 milyar dolar
İŞSİZLİK ORANI	2026: 296.1 milyar dolar
2024:%9.3	2027: 319.6 milyar dolar
2025:%9.6	İTHALAT
2026:%9.2	2024: 345 milyar dolar
2027:%8.8	2027: 417.5 milyar dolar

KAPAK

Teşvik sisteminde kapsamlı değişiklik hazırlığı

Ekonomi yönetimi soruları yanıtladı:

Ekonomi yönetimi, 2025-2027 dönemi Orta Vadeli Program'ın (OVP) Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz tarafından Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde açıklanmasının ardından soruları yanıtladı.

Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır, ekonomide sağlıklı ve sürdürülebilir büyüme, küresel rekabet gücü artışı ve ithalat bağımlılığının azaltılması için etkin bir sanayi politikası çerçevesinde yapısal dönüşüm adımlarının atılmasının önemli olduğunu ve OVP'de de bu adımlara güçlü şekilde yer verildiğini söyledi. Bakan Kacır, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın açıkladığı HIT-30 Yüksek Teknoloji Yatırım Programı'nın bugüne kadar Türkiye Cumhuriyeti tarihinde açıklanmış en kapsamlı ve en büyük ölçekli yatırım teşvik programı olduğunu, Merkez Bankası'yla hayata geçirdikleri, bankanın üç yılda 300 milyar lira kaynak sağladığı Yatırım Taahhütlü Avans Kredisi Programı'nı da tümüyle 284 yüksek teknoloji ürünü ve 261 yenilikçi teknoloji başlığına odakladıklarını, Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı ile de Ar-Ge'den seri üretime kadar TÜBİTAK, KOSGEB ve Bakanlık yatırım teşviklerini tek pencere-den yüksek ve orta yüksek teknoloji ürünler için

Mehmet
Fatih
Kacır

sunduklarını, Yeşil ve Dijital Dönüşüm Destek Programı ile Türkiye'de ikiz dönüşümü hızlandırmayı amaçladıklarını, verimliliği artırmak için planlı sanayi alanlarının gelişiminin en önemli çalışma alanlarından biri olduğunu bildirdi: "Resmi Gazete'de yayınlanan reform niteliğinde değişimler içeren Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) Yönetmeliği'nde attığımız adımlarla önümüzdeki dönemde hem OSB'lerde altyapı kurumlarını hızlandıracağız hem de sanayicilerimizin OSB'lerde yatırım yerine erişimini daha kolay ve mümkün hale getireceğiz. Ar-Ge'ye yönelik faaliyetlerin TÜBİTAK ve KOSGEB gibi kurumlarımız eliyle güçlü şekilde desteklenmesi, KOBİ'lerin dayanıklılığının verimlilik odaklı yaklaşımlarla yükseltilmesi, teknoloji girişimciliğinin yükseltilmesi de önemli çalışma alanlarımızdan olacak. Teşvik sisteminde kapsamlı bir değişiklik hazırlığı içindeyiz ve burada da yine verimliliği artırıcı yaklaşımları esas alacağız. Beşeri sermaye sanayi politikalarımızın ana unsuru olmaya devam edecek ve önümüzdeki dönemde Milli Eğitim Bakanlığımız ve OSB'lerimiz, sanayicilerimiz arasındaki işbirliğini güçlendirici ve özel sektörün mesleki ve teknik eğitimde sorumluluğunu ve rolünü artırıcı adımları hayata geçireceğiz."

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın açıklamaları özetle şöyle:

YENİ OVP ile ÖNCEKİ OVP

- Geçen yıl Eylül'de uygulamaya konulan OVP (2024-2026) çerçevesinde son bir yıl değerlendirildiğinde; temel makroekonomik göstergelerdeki öngörü ve hedefler önemli oranda gerçekleşti, mevcut tahminler büyük oranda geçerliliğini koruyor. Öngörülen takvime uygun dezenflasyon sürecinin etkileri 2024 yılı Haziran'ından itibaren başladı ve enflasyon oranında bugüne kadar 23.5 puanlık bir düşüş kaydedildi, bu sürecin devam etmesi bekleniyor.
- Büyüme kompozisyonundaki dengelenmeyle birlikte cari işlemler dengesi, beklentilerin de altında gerileyerek olumlu bir tablo çizdi.
- İstihdamda iktisadi faaliyetteki dengelenme eğilimine rağmen, işsizlik oranları hedeflerin de ötesinde bir iyileşme gösterdi.
- Kamu harcamalarında etkinlik ve verimlilik arttıkça, bütçe açığı da tahminlerden daha olumlu bir seyir izledi, bu da kamu maliyesinin sürdürülebilirliğine katkı sağladı.
- Makroekonomik göstergelerdeki bu olumlu gelişmeler, yatırımcıların Türkiye'ye bakışını da olumlu yönde etkiledi, kredi notları ve ulusal rezervler artarken, ülkenin risk primi düştü. Bu sonuçlar, 2024-2026 OVP'si kapsamında uygulanan politikaların etkinliğini ve ekonomi üzerindeki olumlu sonuçlarını net bir şekilde ortaya koyuyor.

OVP ve TÜRKİYE EKONOMİSİ

• Türkiye ekonomisi geçen yılki %5.1'le birlikte 14 yıl boyunca kesintisiz büyüme sürecini devam ettiriyor, bu yılın ilk yarısında ise milli gelir büyümesi %3.8 gerçekleşti. Yurt içi talebin büyümeye katkısı geçen yıla göre önemli oranda azaldı, ancak net mal ve hizmet ihracatı büyümeye pozitif katkı sağladı, geçen yıl sanayi sektörü küresel sıkılaştırıcı politikalarla daha fazla etkilendi ve milli gelir büyümesinden daha yavaş büyüdü, ancak alınan önlemlerle ekonomide dengeli bir büyüme kompozisyonu yakalandı.

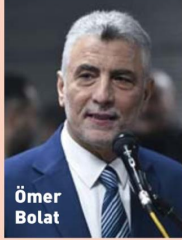
• Enflasyonla mücadelede dezenflasyon dönemine girildi. Ağustos itibarıyla birikimli TÜFE artış oranı bir önceki yılın aynı dönemine göre gerileyerek %52 kaydedildi. Bu gelişme dezenflasyon sürecinin etkili olmaya başladığını gösteriyor, bu eğilimin Eylül ayı ve sonrasında da devam etmesi bekleniyor.

• Son bir yılda istihdam artış gösterdi ve işsizlik geriledi, geçen yılın ikinci çeyreğinde 31 milyon 556 bin olan istihdam, bu yılın ikinci çeyreğinde 32 milyon 661 bine ulaştı. **Son bir yılda, 1 milyon 105 bin ilave istihdam imkanı oluştu.** Geçen yılın ikinci çeyreğinde %9.7 olan işsizlik oranı, bu yılın ikinci çeyreğinde %8.8'e geriledi.

Yeni hedeflerle dış ticaret açığını azaltmak

Ömer Bolat

Ticaret Bakan Prof. Dr. Ömer Bolat, 2023 yılı gerçekleştirmelerinin OVP hedeflerini büyük ölçüde tutturduğunu, 2024 tahminlerinin de gerçekleştiğini, özellikle dış ticaret ve cari işlemler açığının kapanmasındaki olumlu gelişmelerle makroekonomik istikrara, net mal ve hizmet ihracatıyla ekonomik büyüme ve istihdam artışına katkı vermekten memnuniyet duyduklarını söyledi.

Yeni hedeflerle küresel büyümenin ve küresel ticaretin oldukça durgun olduğu bir ortamda dahi hem ihracatta artışa devam etmek hem de ithalatta kural dışı ve haksız rekabete yol açan uygulamalara karşı aldıkları, alacakları tedbirlerle dış ticaret açığını azaltma gayreti içinde olacaklarını vurgulayan Bolat, Ağustos itibarıyla dış ticaret açığında yıllık 78 milyar dolarlık, cari işlemlerde de yıllık 16 milyar dolarlık gerileme olduğunu, bu iyileşme sürecinin devam ettirilmesini hedeflediklerini paylaştı. Bolat, katma-değerli ihracatı, e-ihracatı artırmaya çalıştıklarını, bu alanlardaki destekleri artıracaklarını, ticaret diplomasisiyle yeni pazarlar bulacaklarını, hizmetler ihracatındaki artışı sürdürüp cari işlemler dengesinin iyileşmesine katkı vereceklerini de sözlerine ekledi.

• Geçen yılın Aralık ayı itibarıyla cari işlemler açığının milli gelire oranı %4'lere düştü ve 45 milyar dolarlık bir cari açıkla yıl kapatıldı, Haziran 2024 itibarıyla cari işlemler açığı daha da gerileyerek milli gelirin %2.2'sine kadar düştü, 24.8 milyar dolar seviyesine ulaşıldı.

• **KKM'de düşüş:** Geçen yıl Ocak'ta Türk lirası mevduatlarının toplam mevduatlar içindeki payı %39 seviyesinde. Bu oran 2024 Ağustos'ta yaklaşık %54 seviyesine yükseldi. Geçen yılın ortalarında Kur Korumalı Mevduat'ın (KKM) toplam mevduatlar içindeki payı %28'i aştı. Ancak bu oran hızla geriledi, Ağustos 2024'te %10 seviyesine kadar düştü, KKM bakiyesi zirve yaptığı dönemde 3.4 trilyon Türk lirası seviyesine ulaştı, bugüne 1.6 trilyon Türk lirasına indi. Dolar bazında da geçen yıl KKM'nin en yüksek seviyesi 140 milyar dolar oldu, bu rakam 47.8 milyar dolara düştü.

• **Türk lirası güçleniyor:** Geçen yılın Ocak'ında %44.4 seviyesinde olan yabancı para mevduatlarının payı, 2024 Ağustos'unda %36.3'e geriledi. Türk lirasının güçlenmesi ve milli para birimine güvenin artması, enflasyonla mücadele ve makroekonomik istikrarın sağlanmasında önemli bir gelişme. Brüt

Vergide adalet

Mehmet Şimşek

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, vergide adaleti sağlamaya yönelik, özellikle bazı istisnaların gözden geçirilmesi, indirimli oranların gözden geçirilmesi konusundaki çalışmalara gelecek dönemde de devam edeceklerini açıkladı: "Bütçe açığını azaltıyoruz. Gelirler politikası da 2025'te daha destekleyici olacak, maliye politikası dezenflasyona çok güçlü destek sağlayacak. Bizim amacımız, kısa vadede temel hedefimiz önce fiyat istikrarını, sonra kalıcı refah artışını onunla birlikte sağlamak ve bunun daha adil şekilde dağılımıdır."

"OVP ile TCMB'nin duruşu uyumlu"

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Fatih Karahan, OVP'deki makro çerçeve ile Banka'nın duruşunun uyumlu olduğunu vurguladı: "Makro çerçeve açısından iyileşmeye baktığımızda bunun önemli bir kısmının harcamalardan geldiğini görüyoruz. Harcamaların milli gelire oranı %27'den önce %25'e, sonra %24'e inecek."

Fatih Karahan

uluslararası rezervler, 26 Mayıs 2023'te 98.5 milyar dolar seviyesinden 23 Ağustos 2024'te 150.4 milyar dolara yükseldi. 52 milyar dolara ulaşan bu artış ekonominin dış şoklara karşı dayanıklılığını arttırmak bakımından olumlu bir gelişme.

• **Risk priminde düşüş:** Aynı süreçte risk primi düştü; 2023 Mayıs'ta 703 baz puanlara kadar yükselmişken 3 Eylül 2024 itibarıyla 283 baz puanına geriledi, bu düşüş uluslararası piyasalarda Türkiye'ye olan güvenin arttığını ve risk algısının önemli ölçüde azaldığını gösteriyor. Dış finansmana erişimi kolaylaştıran ve dış finansmanın maliyetini düşüren bu gelişmenin daha ileri noktalara taşınması hedefleniyor. Rezervlerdeki artış risk primindeki düşüş ve Türk lirası mevduatlarının artışı ekonomi politikalarının doğru yönde ilerlediğinin ve piyasalarda olumlu yansımalar oluşturduğunun somut göstergeleri. **Deprem harcamaları düşüldüğünde 2023 bütçe açığı %1.6 seviyesine kadar geriledi.**

KAPAK

Yerli doğalgaz ve petrol üretiminde artış hedefi

Alparslan Bayraktar

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar, yerli petrol ve doğalgaz üretiminde artış hedeflediklerini açıkladı: "Bu yıl ve 2025'te hedefimiz ham petrol üretimimizi %50 artırarak günlük 200 bin varile, doğalgazdaki üretimimizi 2025'te %50 artırarak günlük 10 milyon metreküpe, 2026'da %200'lük artışla bugünkü üretime göre günlük 20 milyon metreküpe ulaştırmayı hedefliyoruz. Enerji arz güvenliğini sağlarken dışa bağımlılığı düşürerek cari açığı negatif etkiye azaltmaya gayret ediyoruz."

Sanayicilerin yeşil dönüşümü için birlikte çözüm arayışlarında Avrupa'ya ihracattaki sınırdaki karbon düzenlemesi hazırlıklarının enerji politikalarını şekillendirdiğini, yenilenebilir enerjide bu yılı da ilk kez 5 bin megavat üzerinde bitireceklerini, özellikle rüzgar ve güneş kaynaklarını devreye almayı hedeflediklerini paylaşan Bayraktar, enerji sektöründeki reform çalışmalarına da değindi: "Özellikle yenilenebilir enerji, yerli kaynakları ve madenlerimizin devreye alınmasıyla alakalı çok yakın bir zamanda Meclis'in gündemine getirmeyi düşündüğümüz izin süreçlerini kısaltmak suretiyle yatırımcıların bu alandaki önünü de açmaya hedefliyoruz."

YENİ OVP'NİN
MAKROEKONOMİK POLİTİKA ÇERÇEVESİ

- 2025-2027 dönemi programının temel amacı, enflasyonun kademeli olarak tek haneli seviyelere düşürülmesi, büyüme potansiyelinin dezenflasyon süreciyle uyumlu yükseltilmesi, yapısal reformlarla verimliliğe dayalı yatırım, istihdam, üretim ve ihracatın artırılması, sağlanacak refah artışıyla gelirin toplumun tüm kesimlerine daha adil bir şekilde dağıtılması. Bu hedefler doğrultusunda, para, maliye ve gelirler politikalarının güçlü bir şekilde eşgüdümü sağlanacak ve enflasyonla mücadele öncelikli bir alan olarak ele alınacak.

- Yeni OVP dönemiyle birlikte, ekonominin sürdürülebilir büyüme ve istikrar hedeflerini gerçekleştirmek üzere atılacak adımlar ve öncelikler belirleniyor. Bu bağlamda, büyümenin kaynaklarında, beşeri sermayenin güçlendirilmesi, sabit sermaye yatırımlarının artırılması ve toplam faktör verimliliğinin yükseltilmesi öncelikli olacak.

- Yapısal reformlarla verimliliğe dayalı yatırım, istihdam, üretim ve ihracatın artırılması; kritik stratejilerden. Bu reformlar, ekonominin temel yapısını

İş Gücü Uyum Programı

Vedat Işıkhan

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan, OVP'nin fiyat istikrarına odaklanırken aynı zamanda büyümeyi ve istihdamı da koruyacak tedbirler aldığını söyledi: "İş Gücü Uyum Programı, daha önce Cumhurbaşkanı Yardımcımızın teşrifleriyle hayata geçirdiğimiz ilk defa uyguladığımız çok önemli bir program. Öğrencilerin işgücü piyasasına hazırlanması noktasında önemli bir süreç olacaktır. En fazla 10 ay süreyle 140 fiili işgünü şeklinde planlıyoruz. Bakanlık olarak kadın, genç, engelli istihdamının artırılması en önemli hedeflerimiz arasında. İş Pozitif Kadın İstihdam Projesi'ni de başlattık. Şu anda 460 bine yaklaştı."

güçlendirerek daha verimli bir üretim ve ticaret ortamı oluşturacak. Orta ve uzun vadede, bu reformların katkısıyla Türkiye ekonomisinin, orta-üst gelir grubundan yüksek gelirli ülkeler grubuna çıkarılması hedefleniyor.

- Bir yandan depremin yaraları sarılırken diğer yandan dirençli şehirler oluşturulması hedefleniyor yanı sıra gelirin tüm kesimlere adil bir şekilde dağılımı sağlanarak toplumsal refahı kalıcı bir şekilde arttırılmak isteniyor. Temel amaç; ekonomik büyümenin herkes için eşit fırsatlar sunması ve toplumun tüm kesimlerine yayılmasını sağlamak.

- **Kadınların ve gençlerin ekonomiye katılımının arttırılması:** Tüm politikalar, insan odaklı kalkınma anlayışıyla şekillendiriliyor. **Demografik fırsat penceresinden azami düzeyde faydalanılması, kadınların ve gençlerin ekonomiye katılımının arttırılması da kritik hedefler arasında.** Bu, uzun vadeli ekonomik büyüme için büyük bir potansiyel sunuyor. Yeni OVP dönemi, Türkiye'nin ekonomik yapısını güçlendirmek ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için atılacak önemli adımları kapsıyor. Programın tüm bu strateji ve hedefleri, ülkenin refah seviyesini yükseltecek ve küresel arenada rekabet gücünü arttıracak.

KÜRESEL GÖRÜNÜMÜN TÜRKİYE'YE ETKİSİ

- Dünya ekonomisi 2023'te %3.3 büyüdü, 2024'te büyüme hızı biraz yavaşlayarak %3.2 seviyesine geriledi. 2025-2027 yılları arasında ise küresel büyümenin %3.1 ila %3.3 arasında önemli oranda yatay seyretmesi bekleniyor. Dünyadaki ekonomik aktivitenin tarihsel ortalamaların altında olduğu görülüyor. Özellikle Avro Bölgesi ve ABD ekonomilerinde büyüme oranlarının daha düşük seviyelerde olması bekleniyor. Avro Bölgesi için büyüme oranının

KAPAK

“OVP ile önemli bir yol haritası sunuldu”

TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) Yönetim Kurulu Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, şunları kaydetti: “İş dünyası olarak temel beklentimiz; finansal istikrar, öngörülebilirliğin artması, enflasyonun tek haneye düşürülmesi, sürdürülebilir büyüme ve yapısal reformlara öncelik verilmesidir. Açıklanan OVP, enflasyonla mücadele, öngörülebilirlik ve sürdürülebilir büyüme için önemli bir yol haritası sunmaktadır. Programda belirtilen yapısal reformlar konusunda atılacak güçlü adımlar da ülkemizin küresel rekabet gücünü artıracaktır. OVP'nin uygulanma sürecinde, finansmana erişimin kolaylaştırılması başta olmak üzere, reel sektörün sesine daha fazla kulak verilmesini ve kamu özel sektör iştişaresinin artırılmasını önemli görüyoruz.”

M. Rifat Hisarcıklıoğlu

%0.5'ten %1.3'e yükselmesi ve ABD'de ise %2.5'ten %2.1'e gerilemesi bekleniyor. Çin ve Hindistan hariç gelişmekte olan ekonomiler içinse büyüme oranlarının 2023'te %3.5'ten başlayıp 2027'de %3.9 seviyesine çıkması bekleniyor. Bunlar, küresel büyümenin motoru olarak kalmaya devam edecekler.

- Küresel ticaret hacminde 2023'te ticaret durma noktasına geldi, %0.3 ile büyüdü, 2024'le birlikte ticarete %3 büyüme oldu, izleyen yıllarda ise %3 ila %3.4 aralığında büyüme hızı bekleniyor, geçen yıla oranla daha olumlu bir perspektif bulunuyor.

- Bu gelişmelerin Türkiye'ye etkisine gelince; küresel büyüme tahminlerinde AB'nin ve MENA denilen Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesinin ön plana çıktığı görülüyor. AB'nin ticaretteki payı %40'ın üzerinde, MENA bölgesinin payı %20 civarında. Bu iki bölge Türkiye'nin toplam ticaretinin %60'ından fazlasını ifade ediyor. Her iki bölgenin de önümüzdeki yıllardaki büyüme perspektifine bakıldığı zaman olumlu bir seyir görülüyor. AB'nin büyümesinin 2024'te %1.2'ye ve 2025'te %1.8'e yükselmesi bekleniyor. MENA bölgesi ise 2 katına çıkan bir büyüme oranına sahip. Bu durum Türkiye'yi dış talep anlamında destekleyecek.

- Küresel finansal koşullarda gelişmekte olan ülkeler ve Türkiye'yi olumlu etkileyecek bir görünüm var. Gerek Amerika, gerekse Avrupa merkez bankalarının gelecek dönemde faiz azaltacaklarına dair beklentiler güçlendi. Genel eğilim, faizlerin düşmesi yönünde olacak. Bu da küresel likidite koşullarını olumlu yönde etkileyecek ve gelişmekte

“Yeni OVP, daha makul hedeflere ve öngörülebilirliğe sahip”

DEİK (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu) Yönetim Kurulu Başkanı Nail Olpak, yeni OVP'nin başta enflasyonla mücadele olmak üzere dengesizliklerin olabileceği kadar giderilmesinin hedeflendiği, öngörülebilirliği daha makul hale getiren sağlıklı bir büyüme ve kalkınma için gerekli altyapının hazırlandığı bir çerçeveye; çok boyutlu bir yaklaşımla ele alındığı görüldüklerini söyledi: “Programın en önemli kazanımı 2026 sonunda tek haneye inmesi hedeflenen enflasyon. Programda, öngörülebilirliğin artırılmasının vurgulanması iş dünyamız açısından değerli. Enflasyon azaltılarken bir yandan da dezenflasyon süreciyle uyumlu daha makul bir büyüme patikası öngörülüyor, bu da bir diğer önemli yaklaşım. Bu süreçte gerek ihracatçılara gerekse KOBİ'lere yönelik, programı bozmayacak şekilde uygulanacak makul destekleri de çok önemli buluyoruz.”

Nail Olpak

“Yeni OVP, yine ihracat ekseninde şekilleniyor”

TİM (Türkiye İhracatçılar Meclisi) Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Gültepe, OVP'nin Türkiye'nin kalkınması adına büyük önem taşıdığını vurgulayarak, bir önceki OVP'ye göre; 3 yıllık periyodun toplamında ihracatta 13 milyar dolarlık bir hedef düşüşü bulursa da ithalattaki beklenen düşüşün 71 milyar doları aştığını, böylece dış ticaret açığında önemli bir iyileşme öngörüldüğünü paylaştı: “Makroekonomik göstergeler ve politika araçlarında ürün ve pazar çeşitlendirmesi, etkin ticaret diplomasisi, ticaretin kolaylaştırılması, ihracatın finansmanı, ithalat bağımlılığının azaltılması, hizmet ihracatının geliştirilmesi, ihracatta yeşil ve dijital dönüşüme vurgu yapılmış olması son derece önemli. Yeni OVP yine ihracat ekseninde şekilleniyor. Bu alanlarda atılacak yeni adımları heyecanla bekliyoruz.”

Mustafa Gültepe

olan ülkelere dönük finans akımlarını olumlu yönde etkileyecek diye düşünülüyor ve Türkiye olarak bundan da istifade edileceğine inanılıyor. Küresel emtia fiyatlarında da Türkiye için olumlu bir perspektif oluştu. Türkiye, ithalatçı bir ülke, **emtia fiyatlarının normalleşmesi Türkiye için kıymetli.**

“Enflasyonla mücadele önceliği çok değerli”

Istanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, “Özellikle enflasyonla mücadeleyi

Erdal
Bahçivan

iş ve ekonomi dünyamızın en büyük hedefi olarak gördüğümüzden dolayı; yeni OVP’de bu konunun temel felsefe olarak ele alınması noktasındaki kararlı duruşunu çok önemli ve değerli buluyoruz” dedi. OVP’de 2025-2027 arası enflasyon tahminleri ile büyüme tahminleri arasında bir tutarsızlık bulunduğunu söyleyen Bahçivan, sağlıklı bir yüksek büyüme yerine; ekonominin gerçekleriyle uyumlu, sürdürülebilir nitelikli bir büyümenin hedeflenmesi gerektiğini kaydetti: “Reel sektörümüzün, başta finansmana erişim olmak üzere bu sürece adapte olmasına dönük, güçlü, proaktif tedbir ve önlemlere de ihtiyaç olduğunun ve Türkiye’nin uzun vadeli istihdam ihtiyaçlarını gözetim politikalarının da artık OVP’lerde yön belirleyici bir şekilde bulunması gerektiğinin altını çizmek isteriz.”

YENİ OVP’NİN TEMEL HEDEFLERİ

• 2023’te Gayri Safi Yurt İçi Hasıla büyümesi, %5.1 gerçekleşmişti. Bu büyüme oranı, Pandemi sonrası toparlanmanın etkilerini ve Türkiye ekonomisinin direncini yansıtıyor. Ancak, yüksek enflasyon riskinin bertaraf edilmesi ve dengelenme süreci, daha ılımlı ve sürdürülebilir bir büyüme sürecini gerektiriyor. Bu çerçevede, 2024’te bölgede

artan jeopolitik gerilimlerin de etkisiyle, bir taraftan da istikrar programının etkisiyle, büyümenin %3.5 gerçekleşmesi bekleniyor. Önceki OVP’ye göre bu, 0.5 civarında bir revizyonu ifade ediyor. Geçen yıl %4 olan tahmin, bu yıl

sonu itibarıyla %3.5 olarak revize edildi. 2025’te büyüme oranının toparlanarak %4 seviyesine ulaşması bekleniyor. Bu dönemde, ekonomik reformlar ve yapısal düzenlemelerin etkisiyle, büyümenin tekrar hız kazanacağı öngörülmüyor. **2026 ve 2027’de ise büyüme oranlarının sırasıyla %4.5 ve %5 seviyelerine çıkması planlanıyor.** Bu hedefler, ekonominin potansiyel büyüme kapasitesine ulaşmasını ve uzun vadede istikrarlı bir büyüme eğilimini yakalamasını amaçlıyor.

• Bu büyüme patikası, **enflasyonist baskı oluşturmadan, sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı hedefleyen bir yaklaşımla** oluşturuldu, dezenflasyon süreciyle uyumlu oldu, kısa vadede enflasyonla mücadele büyüme üzerinde geçici etkiler yapsa da orta ve uzun vadede bu

“Özel sektörün nefesi güçlü olmalı ki hedeflerimizi gerçekleştirebilelim”

TOBB Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı ve **İTO** (**Istanbul Ticaret Odası**) Yönetim Kurulu Başkanı **Şekib Avdagiç**, OVP hedeflerinin yakalanmasının bir ayağının

Şekib
Avdagiç

topyekûn kararlılıkta diğerinin de yatırım ortamının süratle iyileştirilmesi olduğunu vurguladı: “Yeni Türkiye ekonomisi hikayesinin temelleri, mutlaka reel sektörün eliyle atılacaktır. Bu nedenle özellikle KOBİ’lerin, ayakta kalmak için finansman imkanlarının artmasına, üretimlerini güçlendirecek şekilde yatırım koşullarının revize edilmesine ihtiyacı var. Enflasyonla mücadele ederken üretim, ihracat, istihdam ekosistemini korumayı ihmal edemeyiz. Özel sektörün nefesi güçlü olmalı ki hedeflerimizi gerçekleştirebilelim.” Avdagiç, cari denge için kur politikasının gerçekçi olmasının önemine de değindi.

iki hedef arasında bir çelişki görülüyor. Enflasyonun düştüğü bir ortam, aynı zamanda öngörülebilirliğin arttığı, yatırım ortamının iyileştiği, dolayısıyla sürdürülebilir büyümenin de zemininin güçlendiği bir ortam olacağı ifade ediliyor. Böyle bir ortamda ekonomide dengeli ve istikrarlı bir büyüme sağlamak, hem iç piyasalarda hem de küresel alanda Türkiye’nin rekabet gücünü artıracak, ekonomik refahı sürdürülebilir kılacağı öngörülmüyor.

• **Yeni OVP dönemi, dengeli bir büyüme stratejisiyle,** Türkiye’nin ekonomik hedeflerine ulaşmasına katkıda bulunmayı amaçlıyor. Bu doğrultuda, büyüme oranlarını optimize ederek, hem enflasyonla mücadele sürdürülecek hem de ekonomik büyüme desteklenecek. 2024 itibarıyla Türkiye’nin ekonomik büyüklüğünün, 44.2 trilyon liraya çıkması bekleniyor, nominal dolar bazında ise bek-

YENİ OVP İLE ATILACAK ADIMLAR VE ÖNCELİKLER

• Yılın ilk iki çeyreğinde reform eylemlerinde ilerleme kaydedildi. 2024’ün ikinci çeyreğinde 8 tedbir planlandı, bunların 2’si tamamlandı.

• Sürekli nitelikteki 2 eylemde çalışmalar sürdürülüyor. Dolayısıyla 2024’ün ilk yarısı için belirlenen 36 eylemden 24’ü gerçekleştirildi.

• Tamamlanmamış görülen eylemlerde de hazırlık süreçlerinde belli bir mesafe alınmış durumda. Örneğin; İklim Kanunu, Katılım Finans Kanunu, Kamu İhale Kanunu ve KİT Yönetişim Kanunu gibi hazırlıklar önemli oranda tamamlanmış durumda. Önümüzdeki dönemde Meclis’in takvimi çerçevesinde bunlar kamuoyunun gündemine getirilecek.

İSO ve İstanbul Üniversitesi'nden işbirliği protokolü

İstanbul Sanayi Odası ile İstanbul Üniversitesi arasında 'Üniversite Sanayi İşbirliği Protokolü', İSO Başkanı Erdal Bahçivan ve İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. Osman Bülent Zülfikar'ın katılımıyla imzalandı.

Protokol ile üniversite ve sanayi arasındaki işbirliğini geliştirmeyi ve çeşitlendirmeyi amaçladıklarını dile getiren Bahçivan, "Sanayimizin rekabet üstünlüğünü elde edebilmek ve korumak için küresel ölçekte düşünmesi, özgün teknolojiler geliştirmesi ve katma değeri yüksek ürünler üretmesi artık bir zorunluluk haline gelmiştir" diye konuştu.

Prof.Dr. Zülfikar, "Bilimin arayış ve buluş çabaları ile sanayimizin dinamik yapısını bir araya getirerek, insan gücümüzü de dikkate alarak ülkemizin inovasyon ekosistemine önemli bir katkı ve nihayetinde kalıcı toplumsal fayda sağlamayı hedefliyoruz" dedi.

İSO-Stratejik Dönüşüm Merkezi (SDM) kuruldu

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Meclisi'nin 2024 Eylül olağan toplantısı 'Kalıcı Rekabet Artışı İçin Sanayimizde Stratejik Dönüşüm ve Odamızda Yapılan Çalışmalar' ana gündemi ile toplandı.

Meclis toplantısında sanayiciler, İSO'nun sanayinin geleceğini şekillendirecek kritik bir adım atarak hayata geçirdiği Stratejik Dönüşüm Merkezi (SDM) hakkında bilgilendirildi.

SDM'nin, sanayinin karşılaştığı zorlukları ve fırsatları analiz ederek, sektörün sürdürülebilir dönüşümüne öncülük etmeyi hedeflediğini söyleyen İSO Başkanı Erdal Bahçivan, "Bu merkez, İSO'nun sanayi stratejilerinin geliştirilmesi ve sanayi kuruluşlarının yarınlara hazırlanmasında önemli bir rol oynayacak" dedi.

HABER

Sürdürülebilirlik Konferansı 2024 İstanbul'da gerçekleşti İş dünyası yeşil dönüşüm için buluştu

Yeşil İş Platformu ve IQ&Partners evsahipliğinde, Boğaziçi Üniversitesi ve SKD Türkiye işbirliğiyle; "Yeşil Dönüşümün Kaçınılmazlığı" temasıyla düzenlenen Sürdürülebilirlik Konferansı 2024, İstanbul'da bir araya geldi.

Türkiye'nin sürdürülebilirlik uygulamaları ile öne çıkan markaları, kanaat önderleri ve iş dünyasının önde gelen isimleri; Yeşil İş Platformu ve IQ&Partners'in organizasyonunda, Boğaziçi Üniversitesi ve SKD Türkiye (İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği) işbirliğiyle "Yeşil Dönüşümün Kaçınılmazlığı" temasıyla gerçekleşen Sürdürülebilirlik Konferansı 2024'te, İstanbul'da bir araya geldi.

İnovatif iş stratejileri, döngüsel ekonomi, enerji dönüşümü, yeşil finansman ve düşük karbonlu üretim gibi konuların ele alındığı konferansta, akademisyenler ve sivil toplum temsilcilerinin yanı sıra hazır giyim, çimento, havayolu taşımacılığı, enerji, mobilya, lojistik, ev tekstili, bankacılık, cam, makine, kimya gibi çok farklı sektörlerden 22 konuşmacı, 4 ayrı oturumda yeşil dönüşüm süreçlerine ilişkin görüşlerini, sürdürülebilir iş modellerini ve vizyonlarını paylaştı. Konferansta düzenlenen imza etkinliğinde Prof. Dr. Levent Kurnaz ve Arda Öztaşkın kitaplarını katılımcılar için imzaladı.

"Sadece zorunluluk değil, büyük bir fırsat"

Konferans, IQ&Partners Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Ferkan Çelik ve Yeşil İş Platformu Kurucu Ortağı Efe Gökçe'nin konuşmalarıyla başladı. Dr. Ferkan Çelik, "IQ Partners olarak, sürdürülebilirlik ve yeşil dönüşüm gibi günümüzün en kritik meselelerinde iş dünyasının yanın-

da yer almak ve bu konuda yenilikçi çözümler sunmak en büyük önceliklerimizden biri. Ar-Ge ve inovasyonun gücüne inanarak, iş dünyasını geleceğin çevresel ve sosyal gereksinimlerine uygun hale getirmek için çalışıyoruz. Yeni teknolojiler ve sürdürülebilir iş modelleri ile geleceği inşa etmek, sadece bir zorunluluk değil, aynı zamanda büyük bir fırsat" dedi.

da yer almak ve bu konuda yenilikçi çözümler sunmak en büyük önceliklerimizden biri. Ar-Ge ve inovasyonun gücüne inanarak, iş dünyasını geleceğin çevresel ve sosyal gereksinimlerine uygun hale getirmek için çalışıyoruz. Yeni teknolojiler ve sürdürülebilir iş modelleri ile geleceği inşa etmek, sadece bir zorunluluk değil, aynı zamanda büyük bir fırsat" dedi.

"Sürdürülebilirliği iş dünyasının merkezine yerleştireceğiz"

Efe Gökçe, Yeşil İş Platformu'nun sürdürülebilirlik, çevre bilinci ve yenilikçi iş modelleri alanında farkındalık yaratmak, bilgi paylaşımını artırmak ve yeşil dönüşümü teşvik etmek amacıyla kurulduğunu söyledi: "Bu platform ile iş dünyasında sürdürülebilir yeşil uygulamaları teşvik etmeyi hedefliyoruz. Yeşil İş Platformu'nun gerçekleştirdiği ilk ve büyük adımlardan biri olan bu konferans, yıl içerisinde düzenleyeceğimiz farklı etkinlikler ve projeler izleyecek. Sürdürülebilirliği iş dünyasının merkezine yerleştirmeye devam edeceğiz."

Sürdürülebilirlik artık bir tercih değil zorunluluk

Konferansın açılış konuşmalarını İstanbul Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanı Prof. Dr. Ayşen Erdinçler, SKD Türkiye Yönetim Kurulu Başkanı

Ediz Günsel ve İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Üyesi Sultan Tepe yaptı.

Ediz Günsel, yeşil dönüşümün iş dünyasında rekabet gücünü korumanın anahtarı olduğunu vurguladı: "Sürdürülebilirlik artık bir tercih değil zorunluluk. Türkiye'nin 2053 karbon nötr hedefleri doğrultusunda iş dünyasının yeşil dönüşüme uyum sağlaması kritik önem taşıyor. İklim krizi ile mücadelede ekosistemdeki tahribatı onarmak ve toplumlar için yaşanılabilir bir dünya inşa edilebilir için hala fırsat var, ancak bu süreçte kamu, iş dünyası, akademi ve STK'lara büyük görevler düşüyor." Günsel, Dünya Bankası'nın raporuna göre, 2022-2040 arasında Türkiye'nin sürdürülebilirlik dönüşümü için gerekli olan finansman ihtiyacının 165 milyar dolar olduğunu da kaydetti.

"Dünya dönüşmeli"

Sultan Tepe, Türkiye'nin sürdürülebilirlik konusunda dünyayla paralel olarak değişmesini istediklerini belirterek, bu sürecin dünyada birkaç ülkenin değil tüm dünyanın dönüşmesiyle gerçekleşebileceğini ifade etti.

Sektör liderlerinden yeşil dönüşüm vurgusu

Etkinlikte Beymen, Pegasus, Çimsa, Borusan Holding, Yapı Kredi, Gürok Grup, Lav, Doqu Home gibi markalar, sürdürülebilirlik stratejilerini ve gelecek hedeflerini katılımcılarla paylaştı. Sektör temsilcileri, döngüsel ekonomi modellerinin iş dünyasında nasıl uygulanabileceğine dair somut örnekler sundu.

Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın etkisi

Moderatörlüğünü Oyuncu Mert Fırat'ın üstlendiği Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Sektörlerde Yeşil Dönüşüm başlıklı ilk oturumda, konuşmacılar; Pegasus CEO'su Güliz Öztürk, Beymen Group CEO'su Elif Çapçı, Boğaziçi Üniversitesi İklim Değişikliği

Araştırma Merkezi

Müdürü Prof. Dr. Levent Kurnaz, hazır giyim, lüks tüketim ve havayolu yolcu taşımacılığı sektörlerinin Avrupa Yeşil Mutabakatı çerçevesinde geçirdiği dönüşümü, markaların uyguladığı stratejiler ve hayata geçirdiği projeler üzerinden ele aldı.

"Dışsallıkları içselleştirmek lazım": Prof. Dr. Levent Kurnaz uluslararası alandaki gelişmelere ve Türkiye'deki yansımalarına dikkat çekerek şunları kaydetti: "Şirketiniz bir şey üretirken dışarıya bir şeyler satıyorsa ve bunun maddi bir karşılığı yoksa buna dışsallık

diyorus. Şirketlerin bacalarından saldıkları karbondioksit bir dışsallıktır. Çünkü bir bedeli yok. Aynı şekilde atık sularını serbestçe nehre bırakıyorsak, denize bırakıyorsak bunların hepsi dışsallıktır ve dışsallıkları biz bir maliyet olarak görmüyoruz. Maliyet olarak görmediğimiz için de şirketler bu konuyu düşünmüyorlar bu nedenle de sürdürülebilir olamıyorlar. Biz ne zaman ki bütün bu dışsallıkları içselleştirirsek yani şirketin bir masrafı haline getirebilirsek o zaman sürdürülebilirliğin bir geleceği olur."

Enerji dönüşümü ve finansmanı

"Yeşil Dönüşüm İçin Enerji Dönüşümü: Temiz Enerji ve Enerji Verimliliği" oturumunun moderatörlüğünü Escarso Genel Müdürü Dr. Kubilay Kavak üstlenirken; Kalkınma ve Yatırım Bankası Genel Müdür Yardımcısı, Sürdürülebilirlik ve Etki Lideri Seçil Yıldız, YEYKAD (Yeşil Yakalı Kadınlar Derneği) Kurucu Üyesi ve Sürdürülebilir Finans Uzmanı Seyran Hatipoğlu, Escon Enerji CEO'su Onur Ünlü ve Kadir Has Üniversitesi, Enerji ve Sürdürülebilir Kalkınma Merkezi (CESD) Müdürü Prof. Dr. Volkan Ş. Ediger, yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesi ve enerji dönüşümü, sanayide ve hizmet endüstrisinde enerji tasarrufu potansiyelleri ve enerji finansmanı konularını masaya yatırdı.

Üretimde sürdürülebilirlik uygulamaları

"Üretimde Sürdürülebilirlik Uygulamaları" oturumunun moderatörlüğünü Prof.Dr. Levent Kurnaz üstlenirken; konuşmacılar; Yapı Kredi Kurumsal İletişim Direktörü Arda Öztaşkın, Almıla Mobilya Yönetim Kurulu Üyesi Ali Çataloğlu, Çimsa Sürdürülebilirlik, İSG ve Çevre Grup Müdürü Neslihan Ergüven, Borusan Holding Sürdürülebilirlik Başkanı Nursel Ölmez Ateş, uyguladıkları yeşil dönüşüm stratejilerini ve hedeflerini anlattı.

Değer Zincirinde Yeşil Dönüşüm

"Değer Zincirinde Yeşil Dönüşüm ve Döngüsellik Uygulamaları" oturumunun moderatörlüğünü İstanbul Bilgi Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ayşe Uyduranoğlu üstlenirken; konuşmacılar; İstanbul Beykent Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Pınar Gedikkaya, LAV Genel Müdürü Ümit Zor, DOQU Home Pazarlama Direktörü Ahmet Karmaç, Akkim İK ve Ortak Hizmetler Direktörü Gökhan Ata Okutan ve OMS Makine CEO'su Mehmet Kahraman, konuya ilişkin güncel gelişmelerden, uyguladıkları sürdürülebilirlik, değer zincirinde yeşil dönüşüm ve döngüsellik uygulamalarından bahsetti.

MINE
UZUN

PMI NEDİR NASIL YENİR

Pek endeksler, o endekslerin ne ifade ettiği üzerine yazmam aslında. Fazla teknik buluyorum bu tip yazıları. Ama bugün, biraz da teknik ifadelerle boğmadan benim PMI'dan ne anladığımı, kendi bakış açımı anlatmak istiyorum.

Hadi başlayalım bir bir eteğimizdeki taşları dökmeye.

PMI nedir? PMI nasıl yenir?

Bu PMI'nin sosunu güzel olur.

En iyi sosu elde etmek için fiziki sermaye ile yani makineler, fabrikalar, işleyen doğru düzgün bir altyapı ile insan ve insani ihtiyaçların yani eğitim, sağlık, hukuk vs gibi unsurların harmanlanması, terbiyesinin içine işlenmesi için yıllara sarı şekilde bir arada bulunmuş olması gerekir.

Pişirme işlemi sırasında mutlaka "50" derecenin üzerinde kulak memesi kıvamına gelene kadar hiç bırakmadan karıştırılması gerekir. İyi bir PMI elde etmek için sürekli karıştırmak ve topaklanmayı önlemek çok önemlidir.

PMI asıl lezzetini, Anadolu'nun çalışan insanının, sermaye sahipleriyle buluşmasından alır. Sermaye sahiplerinin dürüst, vergisini ödeyen, işçisinin hakkını vereni makbuldür.

Ekonomi yönetimi konusunda rüştünü ispat etmiş yöneticilerin gösterdiği yolda ilerleyen sermaye sahibi büyük iş adamlarının kredi olarak anılan hafif acı söze erişimlerinin de PMI'ya lezzet kattığı unutulmamalıdır. Ve PMI elbette iktidara sahip olanların hazırlanmış oldukları hukuk, insan hakları, insan onuru, eğitim, sağlık, güven ortamından harmanlanmış özel yatağında mutlaka 50 derecenin üzerindeki bir sıcaklıkta servis edilmelidir.

Kitaba bakacak olursak: Satın Alma Yöneticileri Endeksleri (Purchasing Managers' Indices), ekonomik faaliyet koşullarının ölçümü konusunda küresel piyasalara takip edilen bir endekstir.

PMI, genellikle "50 seviyesi üzerinde veya altında" diye yorumlanır. 50'nin üzerindeki değerler, bir önceki aya göre iyileşmeyi, toparlanmayı, artışı işaret ederken, 50'nin altındaki değerler bir önceki aya göre kötüleşmeyi, düşüşü işaret eder.

Dün Eylül ayı PMI rakamları açıklandı.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından açıklanan Türkiye İmalat PMI Eylül 2024 Raporu'nda Eylül ayı PMI verisi 44,3 olarak açıklandı. Aynı veri Ağustos ayında 47,8 düzeyinde idi. Ağustos-Eylül arasındaki yavaşlama Mayıs 2020'den bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti. Ekonomik faaliyet beklentilerindeki bozulma ise altıncı ayaına ulaştı.

Aslında ortaya çıkan bu tablo sürpriz değil. Para politikasının normalleşmesi (faizlerin yükseltilmesi) ile birlikte ekonomik aktivitede bir yavaşlama olacağı herkes tarafından biliniyordu. İlk iki çeyrekte büyüyen ekonominin ardından üçüncü çeyrekte büyümenin sifra yaklaşması hatta dördüncü çeyrekte bir daralmanın söz konusu olabileceği beklentilerinde ölçülen veriye de yansdı.

Piyasamız tam bu veriyi sindirmeye çalışırken, şakkadanak **İTO** enflasyonu gelmez mi? O da ne! İstanbul'da aylık enflasyon yüzde 3,90 mı? Ağzını korkak alıştırmadan dört bile denir yani.

İstanbul Ticaret Odası tarafından açıklanan bu enflasyon verisinin sadece İstanbul için ölçüldüğünün altını çizmekte fayda var. Yarı Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Türkiye'nin enflasyonunu açıklayacak. Piyasa beklentisi, yüzde 2'nin biraz üzerinde. **İTO** verisi yüzde 3,90 gelince piyasaya bir titreme geldi. Enflasyon konusundaki titremelere bizim vücutlar alışık zaten.

Sorun şu; biri sadece İstanbul'u biri sadece Türkiye'yi ölçse de iki veri arasında güçlü bir korelasyon var. **İTO** yüksek çıkınca acaba TÜİK verisi de yüksek çıkar mı titremesi bu. Hani 1. Dünya Savaşı'nda Almanlar yenilince biz de yenilmiş sayıldık ya işte onun gibi.

Merkez Bankası yılın son çeyreğinde mevsim etkisinden arındırılmış aylık enflasyonun yüzde 1,5'in altına ineceğini öngörüyor. O açıdan yarın açıklanacak TÜİK verisi son derece önemli. Piyasada, Kasım ve Aralık ayında yapılacak PPK toplantılarında faiz indirimi beklentisi güçleniyor. Ancak beklentilerin çok üzerinde gelebilecek Eylül enflasyonu bu yıl için faiz indirim beklentilerini rafa kaldırabilir.

Peki TÜİK tarafından açıklanacak enflasyon piyasa beklentilerine paralel gelirse ister misiniz yine başlasın, "İTO-TÜİK farkı nasıl oldu? Yanlış mı ölçülüyor? Vatandaşın enflasyonunu temsil ediyor mu? Kalem mi oynatıldı?" tartışmaları.

Pardon ya zaten bu tartışmalar bitmemişti değil mi?

Ürün fiyatlarında artış eğilimi

İstanbul **Sanayi** Odası'nın (İSO) Eylül ayına ilişkin PMI raporu imalat tarafında sert bir daralmaya işaret ederken, ankette yer alan sektörel veriler de fiyat göstergelerinde de yukarı yönlü ivmeye işaret etti.

Sektörel verilere göre, takip edilen 10 sektörün beşinde nihai ürün fiyatlarında artış görüldü. Sektörel kırılımlara bakıldığında nihai ürün fiyat artışı yaşanan sektörler gıda, giyim ve deri ürünleri, kimyasal,

plastik ve kauçuk ürünler, makine ve metal ürünler ve elektrikli ve elektronik ürünler oldu.

Gıda sektörüne bakıldığında hem girdi maliyetleri hem de nihai ürünlerde enflasyon yükseldi. Bu sektörde girdi fiyatları son dört ayın, nihai ürün fiyatları ise son beş ayın en yüksek seviyesine yükseldi.

Elektrikli ve elektronik ürünlerde ise nihai ürün fiyatlarındaki artış belirgin bir şekilde hızlanarak son yedi ayın en yüksek düzeyine çıktı.

YİYECEK ALAMAYACAK DURUMA GELMEK...

Eski Merkez Bankası Başekonomisti Prof. Dr. Ali Hakan Kara, PMI verilerindeki daralmada gıda üretimine özellikle dikkat çekti. Kara, bu daralmanın ne anlama geldiğini şu şekilde açıkladı: "Gıda üretimindeki küçülme çok çarpıcı. Bu boyutta bir yavaşlama ancak vatandaşın yiyecek alamayacak duruma gelmesi veya ihracat pazarlarımızda bir çöküş ile açıklanabilir."

İmalat PMI 54 ayın en düşüğünde

İSO Türkiye İmalat PMI eylül ayında 44.3'e gerilerken; 6 aydır aralıksız daralmaya işaret etti. Öte yandan, yavaşlama Mayıs 2020'den bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), eylülde 44,3'e geriledi.

İSO Türkiye İmalat PMI anketinin Eylül 2024 dönemi sonuçları açıklandı.

Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, ağustosta 47,8 seviyesinde kaydedilen manşet PMI, eylülde 44,3'e düştü.

Söz konusu yavaşlama Mayıs 2020'den bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti ve faaliyet koşullarındaki bozulma eğilimi altıncı aya ulaştı.

Eylülde anket katılımcılarının talep zayıflığına ilişkin geri dönüşleri dikkati çekti. Söz konusu zayıflık, yeni siparişlerde yaklaşık son 4,5 yılın en sert düşüşüne yol açtı. Yeni ihracat siparişlerinin yeniden yavaşlamaya geçmesi, dış talepte de durgunluğa işaret etti.

Yeni siparişlerin zayıf seyrine bağlı olarak üretim de üst üste altıncı kez aylık bazda yavaşlama kaydetti. Üretimdeki daralma, aynı zamanda Mayıs 2020'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti.

Talepteki zayıflık ve üretim gereksinim-

lerindeki azalış, eylülde imalatçıların istihdam ve satın alma faaliyetlerini de yavaşlatmalarına yol açtı. Bazı firmalar eylülde tam zamanlı çalışanlarının işten ayrıldığını bildirdi. Böylece istihdam hacminde Nisan 2020'den bu yana en belirgin daralma gözlemlendi.

Hem girdi hem de nihai ürün stoklarında azalma devam etti. Girdilere yönelik talebin zayıf seyri, tedarik zincirleri üzerindeki baskıyı hafifleterek teslimat sürelerinin son 9 ayda ilk kez kısalmasını sağladı. Liradaki zayıflık ve ham madde fiyatlarındaki yükseliş, eylülde girdi maliyetlerinin daha da artmasına yol açtı.

Enflasyon son 3 ayın en düşük seviyesine gerilemesine rağmen belirgin seviyelerde kaldı. Buna bağlı olarak nihai ürün fiyatlarında devam eden artış, oran olarak ağus-

tostakine oldukça yakın gerçekleşti.

Türkiye Sektörel PMI raporu, eylülde yeni siparişler ve üretim gereksinimindeki zayıflığa bağlı olarak imalatçıların istihdam azalttığına işaret etti.

Kasım 2018'den bu yana ilk kez, takip edilen sektörlerin tamamında istihdam hacmi daraldı. Fiyatlar genel olarak artış eğilimini sürdürdü ancak girdi talebindeki durgunluğa bağlı olarak sektörlerin çoğunda tedarik zincirleri iyileşme kaydetti.

Eylülde, takip edilen 10 sektörün tamamında üst üste üçüncü ay yeni siparişler yavaşladı. En belirgin ivme kaybı giyim ve deri ürünlerinde görülürken, en hafif yavaşlama gıda ürünlerinde gerçekleşti. Dış talep açısından nispeten olumlu bir görünüm ortaya çıktı ve başta gıda ürünleri

olmak üzere 10 sektörden 3'ünde artış kaydedildi.

Toplam yeni siparişlerdeki tabloyla uyumlu olarak, üretimde de genel bir düşüş yaşandı. En sert daralma, makine ve metal ürünleri sektöründe gözlemlendi.

Üretimdeki gerilemeye rağmen, yeni sipariş girişlerindeki durgunluk, birikmiş işlerdeki genel azalma eğiliminin sürmesine neden oldu. İmalatçılar, düşük iş yüklerine bağlı olarak eylülde istihdam hacmini daralttı.

Yaklaşık 6 yıldır ilk kez, takip edilen 10 sektörde de istihdam gerileme kaydetti. İstihdamda en belirgin azalış, tekstil sektöründe gerçekleşti. Satın alma faaliyetlerinde de yaygın bir zayıflama gözlemlendi.

Girdilere yönelik talebin genel olarak durgun seyretmesi, eylülde tedarik zincirleri üzerindeki baskıyı bir miktar hafifletti. Bunun sonucunda, birçok sektörde tedarikçilerin teslimat süreleri kısalı.

Girdi maliyetleri, 10 sektörün tamamında belirgin şekilde arttı. En yüksek oranlı artış, kimyasal, plastik ve kauçuk ürünleri sektöründe gerçekleşirken, en zayıf artış ana metallerde kaydedildi. **(Ekonomi Servisi)**

SANAYİDE DARALMA EYLÜLDE HIZLANDI

İMALAT sanayi satın alma yöneticileri endeksi (PMI) eylül ayında 44.3'e gerileyerek mayıs 2020'den bu yana en düşük değeri alırken imalat sektöründe daralmanın hızlanarak devam ettiğine işaret etti.

Yılın üçüncü çeyrek dönemi sonu ererken şirketler talepte zorlu koşulların sürdüğünü belirtti. Üretim, yeni siparişler, istihdam ve satın alma faaliyetleri bir önceki aya kıyasla daha hızlı daralma kaydetti.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) için S&P Global tarafından derlenen imalat PMI, ağustosta kaydedilen 47.9 seviyesinden 44.3'e gerileyerek üst üste altıncı ayda da büyüme ile daralmayı ayıran 50 seviyesinin altında kaldı.

SİPARİŞLERDE SON 4.5 YILIN EN KESKİN KÜÇÜLMESİ

Eylülde talepte bildirilen zayıflık nedeniyle yeni siparişlerde yaklaşık son dört buçuk yılın en keskin küçülmesi kaydedildi. Uluslararası piyasalarda görülen zayıf talebin etkisi de yeni ihracat siparişlerinde yeniden kaydedilen daralmanda görüldü.

Yeni siparişler alt endeksi eylülde 46.7'den 40.8'e gerileyerek en son pandemi dönemi olan mayıs 2020'de görülen seviyelere inerken yeni ihracat siparişleri alt endeksi de 50.5'ten 45.3'e geriledi.

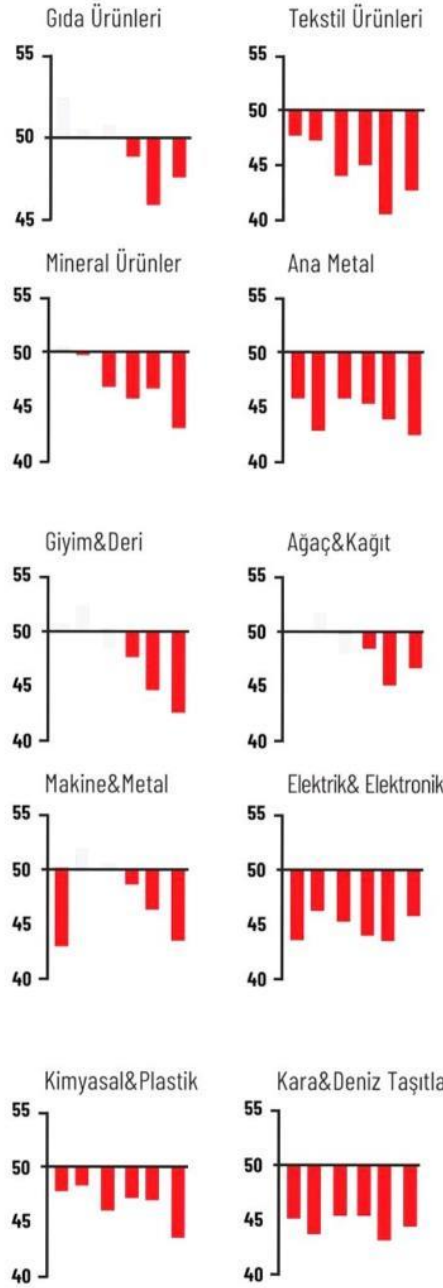
ÜRETİMDE MAYIS 2020'DEN BU YANA EN KESKİN DÜŞÜŞ

Yeni siparişlerdeki düşüşün etkisiyle üst üste altıncı ayda da azalan üretimde mayıs 2020'den bu yana en keskin düşüş kaydedildi. Üretim alt endeksi eylülde 46.2'den 42.8'e geriledi.

Zayıf talep ve üretimdeki düşüş imalatçıların eylülde istihdam ve satın alma faaliyetlerini daha büyük ölçüde azaltmasına yol açtı. İstihdam alt endeksi eylülde 48.6'dan 46.9'a geriledi.

Hem girdi hem de nihai ürün stokları azalırken, girdilere yönelik zayıf talep tedarik zincirleri üzerindeki baskıyı hafifletti, böylece teslimat süreleri dokuz ayda ilk kez azaldı.

(EKONOMİ SERVİSİ)

Eşik değeri olan 50 puanın altında endeks değeri olan sektörlerde üretim daralması yaşandı.

Türkiye imalat PMI düşüş gösterdi: 53 ayın en büyük düşüşü!

Ağustos ayında 47,8 olan manşet PMI, eylül ayında 44,3'e gerileyerek Mayıs 2020'den bu yana en belirgin düşüşü kaydetti. Faaliyet koşullarındaki bozulma altı aydır devam ederken yeni siparişlerdeki zayıflık, üretimi de olumsuz etkiledi. Eylül ayında tüm sektörlerde istihdam azaldı ve girdi maliyetleri yükseldi.

Ağustos ayında 47,8 olan manşet PMI, eylül ayında 44,3'e gerileyerek, Mayıs 2020'den bu yana en belirgin düşüşü kaydetti. Faaliyet koşullarındaki bozulma altıncı aya ulaştı. Yeni siparişlerdeki zayıflık üretiminde aylık bazda yavaşlama göstermesine neden oldu. Üretimdeki daralma da Mayıs 2020'den bu yana en yüksek seviyeye ulaştı.

Girdi maliyetlerinde artış

Liradaki zayıflık ve ham madde fiyatlarındaki artış eylül ayında girdi maliyetlerinin daha da yükselmesine yol açtı.

İstanbul Sanayi Odası Türkiye Sektörel PMI raporuna göre, Eylül ayında on sektörde de yeni siparişler üst üste üçüncü ay yavaşladı. En belirgin kayıp giyim ve deri ürünlerinde yaşanırken, gıda ürünlerinde ise en hafif yavaşlama gözlemlendi.

İstihdamda düşüş

İstihdamda da azalma görüldü.

Yaklaşık altı yıldır ilk kez, takip edilen tüm sektörlerde istihdam gerilemesi kaydedildi. En belirgin azalma ise tekstil sektöründe gerçekleşti.

Girdi ve nihai ürün stoklarındaki azalma devam etti; bu durum, tedarik zincirleri üzerindeki baskıyı hafifleterek teslimat sürelerinin kısalmasına neden oldu.

Anket katılımcılarının talep zayıflığına ilişkin geri dönüşleri, yeni siparişlerde yaklaşık son dört buçuk yılın en sert düşüşünü ortaya koydu. Yeni ihracat

siparişlerinin yeniden yavaşlaması, dış talepte de durgunluğu işaret etti. Enflasyon ise son üç ayın en düşük seviyesine gerilemesine rağmen, belirgin seviyelerde kalmaya devam etti.

S&P'den değerlendirmeler

S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, "Sektördeki yavaşlamanın üçüncü çeyrek sonları itibarıyla daha da derinleştiğine işaret eden PMI verileri Türk imalatçıları için endişe verici bir tablo çizdi. Talepteki zayıflık ve yeni sipariş alma konusundaki yaşanan sıkıntılar, üretim ve istihdam faaliyetlerinin azalmasına neden oldu" dedi.

Eylül ayında, takip edilen on sektörde de istihdam gerilemesi yaşanırken, toplam yeni siparişlerdeki düşüşe paralel olarak üretimde de genel bir azalma gözlemlendi. En sert daralma makine ve metal ürünleri sektöründe yaşandı. Tedarik zincirlerinin iyileşmesi ise birçok sektörde teslimat sürelerinin kısalmasına yol açtı.

Sanayide son 54 ayın en sert daralması

TUM SEKTÖRLERDE ÜRETİM VE İSTİHDAM GERİLEDİ

ISO satın alma yöneticileri endeksi, imalat **sanayi** sert daralmaya işaret etti. Endeks, son 54 ayın en düşük düzeyini gösterdi. Üretim, istihdam ve yeni siparişlerde gerileme meydana geldi

EKONOMİ SERVİSİ

İSTANBUL Sanayi Odası (ISO) Türkiye İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), Eylül ayı değeri açıklandı. Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye, altındakilerin de kötüleşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre ağustosta 47,8 düzeyinde kaydedilen manşet PMI, Eylülde 44,3'e düştü. İmalat **sanayindeki** gerileme Mayıs 2020'den bu yana en belirgin düzeye çıkarak salgından bu yana en zayıf konuma ulaştı. Faaliyet koşullarındaki bozulma eğilimi altıncı aya ulaştı.

YENİ SİPARİŞLER 4,5 YILIN GERİSİNDE

Eylülde anket katılımcılarının talep zayıflığına ilişkin geri dönüşleri dikkati çekti. Söz konusu zayıflık, yeni siparişlerde yaklaşık son 4,5 yılın en sert düşüşüne yol açtı. Yeni ihracat siparişlerinin yeniden yavaşlamaya geçmesi, dış talepte de durgunluğa işaret etti.

Yeni siparişlerin zayıf seyrine bağlı olarak üretim de üst üste altıncı kez aylık bazda yavaşladı. Üretimde, son 54 ayın en yüksek daralma oranı kaydedildi.

Talepteki zayıflık ve üretim gereksinim-

lerindeki azalış, Eylülde imalatçıların istihdam ve satın alma faaliyetlerini de yavaşlatmalarına yol açtı. Bazı firmalar Eylülde tam zamanlı çalışanlarının işten ayrıldığını bildirdi. Böylece istihdam hacminde Nisan 2020'den bu yana en belirgin daralma gözlemlendi.

Hem girdi hem de nihai ürün stoklarında azalma devam etti. Girdilere yönelik talebin zayıf seyri, tedarik zincirleri üzerindeki baskıyı hafifleterek teslimat sürelerinin son 9 ayda ilk kez kısalmasını sağladı. Liradaki zayıflık ve ham madde fiyatlarındaki yükseliş, Eylülde girdi maliyetlerinin daha da artmasına yol açtı.

KASIM 2018'DEN SONRA İLK KEZ GÖRÜLDÜ

Türkiye Sektörel PMI raporu, Eylülde yeni siparişler ve üretim gereksinimlerindeki zayıflığa bağlı olarak imalatçıların istihdam azalttığına işaret etti. Kasım 2018'den bu yana ilk kez, takip edilen sektörlerin tamamında istihdam hacmi daraldı. Fiyatlar genel olarak artış eğilimini sürdürdü ancak girdi talebindeki durgunluğa bağlı olarak sektörlerin çoğunda tedarik zincirleri iyileşme kaydetti.

Eylülde, takip edilen 10 sektörün tamamında üst üste üçüncü ay yeni siparişler yavaşladı. En belirgin ivme kaybı giyim ve deri ürünlerinde görülürken, en hafif ya-

vaşlama gıda ürünlerinde meydana geldi. Toplam yeni siparişlerdeki tabloyla uyumlu olarak, üretimde de genel bir düşüş yaşandı. En sert daralma, makine ve metal ürünleri sektöründe görüldü.

GİRDİ MALİYETLERİ ARTTI

Üretimdeki gerilemeye rağmen, yeni sipariş girişlerindeki durgunluk, birikmiş işlerdeki genel azalma eğiliminin sürmesine neden oldu. İmalatçılar, düşük iş yüklerine bağlı olarak Eylülde istihdam hacmini daralttı. Yaklaşık 6 yıldır ilk kez, takip edilen 10 sektörde de istihdam gerileme kaydetti. İstihdamda en belirgin azalış, teks-

til sektöründe gerçekleşti. Satın alma faaliyetlerinde de yaygın bir zayıflama gözlemlendi.

Girdi maliyetleri, 10 sektörün tamamında belirgin şekilde arttı. En yüksek oranlı artış, kimyasal, plastik ve kauçuk ürünleri sektöründe meydana gelirken, en zayıf artış ana metallerde kaydedildi. Girdi maliyetlerindeki yükselişe bağlı olarak tüm sektörlerde firmalar nihai ürün fiyatlarını artırdı. Elektrikli ve elektronik ürünlerde nihai ürün fiyatları enflasyonu belirgin şekilde hızlanarak son 7 ayın en yüksek düzeyine çıktı. Tekstil sektöründe ise artış oldukça ılımlı seyretti.